

Broj: 857/23-4
Podgorica, 21.11.2023. godine
DŠ/DŠ

Na osnovu člana 28 i 41 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda ("Službeni list CG", broj 42/11 i 32/14), a nakon sprovedenog postupka na osnovu pritužbe roditelja XX, dajemo sledeće

MIŠLJENJE

I UVOD

U obraćanju je, između ostalog, navedeno: da je učenica W2 XZ početkom školske 2023/2024 godine od strane razrednog starješine ponižena pred cijelim odjeljenjem; da je učenica to veoma emotivno prihvatila i ne osjeća se dobro tokom nastave; da je majka obavila razgovor sa direktorom škole gdje takođe ne nailazi na razumijevanje; da se XX obratila školi sa zahtjevom da učenica promijeni odjeljenje, a samim tim i razrednog starješinu ali je zahtijev odbijen; da je učenica dva puta obavljala razgovor sa pedagogom.

II ISPITNI POSTUPAK

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda je pokrenuo ispitni postupak i zatražio izjašnjenje na navode pritužbe od OŠ "Dragiša Ivanović".

U izjašnjenju koje nam je dostavila OŠ „Dragiša Ivanović“ akt.br.603/23-1125 od 17.11.2023.god je, između ostalog, navedeno: da je XX, majka učenice XZ odjeljenja W-2, dana 29. 9. 2023. godine prvi put upoznala upravu škole sa događajem koji se dogodio na času odjeljenjske zajednice, tražeći da se djevojčica premjesti u drugo odjeljenje; da je rečeno da treba prvo ispitati situaciju, i na osnovu toga preduzeti odgovarajuće mjere; da je roditelj tražio odgovor u pisanoj formi što je i učinjeno; da je direktorica obavila razgovor sa odjeljenjskim stariješinom, gdje je ona navela da ne smatra da je na bilo koji način uvrijedila učenicu; da je roditelj 12.10.2023.god tražio prijem kod direktora, ali je upućen na pedagoga škole; da se majka interesovala za odgovor škole koji joj nije stigao pisanim putem; da je utvrđeno da je promijenjena adresa stanovanja, te je odgovor uručen lično tog dana; da je pedagog u razgovoru sa učenicom ispitala šta se dogodilo i kako je to uticalo na nju; da je djevojčica rekla da joj nije prijatno u odjeljenju, da je drugari iz odjeljenja „prozivaju“, zbog riječi odjeljenjskog stariješine; da je nakon obavljenog razgovora dogovoreno da učenica dolazi na individualne razgovore kod psihologa ili pedagoga po svojoj želji i da pokušaju zajedno da riješe nastali problem, obzirom na to da se dogodio prvi put.

III Utvrđene činjenice

- da je učenica W2 XZ, prema navodima roditelja, početkom školske 2023/2024 godine od strane razrednog starješine ponižena pred cijelim odjeljenjem;
- da je roditelj učenice upoznao upravu škole o neprijatnom i nepedagoškom ophođenju nastavnice / razrednog starješine prema učenici XZ;
- da je roditelj zahtijevao premještaj učenice u drugo odjeljenje;
- da je zahtijev usmenim putem odbijen;
- da je zatražen odgovor pisanim putem;
- da je pisani odgovor o odbijanju zahtijeva za premještaj učenice u drugo odjeljenje uručen lično, jer isti nije dostavljen poštom zbog promjene adrese stanovanja;
- da se razredni starješina izjasnio na navode roditelja na način da nije ni jednom radnjom ponizio učenicu, niti povrijedio garantovana prava djeteta u konkretnom slučaju;
- da je pedagog obavio razgovor sa učenicom; da je učenica izjavila u razgovoru sa pedagogom da se ne osjeća prijatno u odjeljenju zbog neprijatnosti sa razrednim starješinom;
- da je dogovoreno da učenica dolazi na individualne razgovore kod pedagoga.

IV Relevantni propisi

Ustav Crne Gore ("Službeni list CG 1/7) utvrđuje:

"Potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni su dio unutrašnjeg pravnog poretka, imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva."

(Član 9)

"Dijete uživa prava i slobode primjerno njegovom uzrastu i zrelosti.

Djetetu se jemči posebna zaštita od psihičkog, fizičkog, ekonomskog i svakog drugog iskorišćavanja ili zloupotrebe." (Član 74)

"Jemči se pravo na školovanje pod jednakim uslovima." (Član 75 stav 1)

UN Konvencija o pravima djeteta, utvrđuje:

"1. U svim akcijama u vezi s djecom, bez obzira da li ih poduzimaju javne ili privatne društvene dobrotvorne institucije, sudovi, upravne vlasti ili zakonska tijela, najbolji interesi djeteta biće od prvenstvenog značaja." (Član 3. stav)

"Države-potpisnice priznaju pravo djeteta na obrazovanje, a da bi se ovo pravo ostvarilo postupno i na osnovi jednakih mogućnosti, one će:

Proglasiti osnovno školovanje obaveznim i besplatno dostupnim za svakoga;

Ohrabrivati razvitak različitih oblika srednjeg obrazovanja, uključujući opšte i stručno obrazovanje, učiniti ih dostupnim i pristupačnim svakom djetetu, i poduzeti odgovarajuće mjere kao što je uvođenje besplatnog obrazovanja i nuđenje finansijske pomoći u slučaju potrebe;

Omogućiti pristup visokom obrazovanju za sve, na osnovu sposobnosti, svim odgovarajućim sredstvima;

Učiniti dostupnim svoj djeci obrazovne i stručno-obrazovne informacije i savjetovanje;

Preduzeti mjere da se podrži redovno pohađanje škola i smanjenje stopa prekida školovanja.” (član 28/1)

Opšti zakon o obrazovanju i vaspitanju ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 064/02 od 28.11.2002, 031/05 od 18.05.2005, 049/07 od 10.08.2007, Službeni list Crne Gore", br. 004/08 od 17.01.2008, 021/09 od 20.03.2009, 045/10 od 04.08.2010, 073/10 od 10.12.2010, 040/11 od 08.08.2011, 045/11 od 09.09.2011, 036/13 od 26.07.2013, 039/13 od 07.08.2013, 044/13 od 20.09.2013, 047/17 od 19.07.2017) propisuje:

„Obrazovanje i vaspitanje ima za cilj da:

1) obezbijedi mogućnost za svestrani razvoj pojedinca, bez obzira na pol, životno doba, invaliditet, socijalno i kulturno porijeklo, nacionalnu i vjersku pripadnost i tjelesnu i psihičku konstituciju;

2) zadovolji potrebe, interesovanja, želje i ambicije pojedinca za cjeloživotnim učenjem;

3) omogući postizanje međunarodno uporedivog nivoa znanja, vještina i kompetencija;

4) razvija svijest, potrebu i sposobnost za očuvanje i unapređenje ljudskih prava, pravne države, prirodne i društvene sredine, multietičnosti i različitosti;

5) razvija svijest o državnoj pripadnosti Crnoj Gori i njenoj kulturi, tradiciji i istoriji;

6) omogući pojedincu, u skladu sa sopstvenim mogućnostima, uključivanje i participaciju na svim nivoima rada i djelovanja;

7) razvija svijest o nacionalnoj pripadnosti, kulturi, istoriji i tradiciji;

8) doprinosi ostvarivanju strateških ciljeva Crne Gore.“ (član 2)

„U ustanovi nije dozvoljeno: fizičko, psihičko i socijalno nasilje; zlostavljanje i zanemarivanje djece i učenika; fizičko kažnjavanje i vrijeđanje ličnosti, odnosno seksualna zloupotreba djece i učenika ili zaposlenih i svaki drugi oblik diskriminacije u smislu zakona.“ (član 9a)

„U postupku rješavanja konflikata među djecom, učenicima, roditeljima, usvojiocima ili starateljima (u daljem tekstu: roditelj) i zaposlenim u ustanovi mogu se angažovati posrednici, u skladu sa zakonom.“ (član 9b)

„Odjeljenjski starješina analizira vaspitne i nastavne rezultate odjeljenja, brine se o rješavanju vaspitnih i nastavnih problema pojedinih učenika, saraduje sa roditeljima, izriče opomene i predlaže ostale vaspitne mjere, obavlja i druge poslove, u skladu sa zakonom i statutom.“ (član 92 st 1)

„Učenik ima dužnost da:

1) redovno, marljivo i savjesno radi na usvajanju znanja i sticanju opšte kulture;

2) se pridržava školskih propisa, savjeta, uputstava i odluka nastavnika, direktora i organa škole;

3) uredno pohađa nastavu;

4) blagovremeno pravda izostanke;

5) za vrijeme časa ne ometa izvođenje nastave i rad u odjeljenju;

6) za vrijeme trajanja časa ne napušta čas, bez prethodno dobijenog odobrenja nastavnika;

7) se prema nastavnicima ophodi pristojno;

8) poštuje ličnost drugih učenika i njeguje drugarske i humane odnose;

9) čuva imovinu škole;

10) njeguje čistoću i estetski izgled školskih prostorija;

- 11) učestvuje u dežurstvima škole;
- 12) poštuje pravila školskog, odnosno kućnog reda;
- 13) druge dužnosti utvrđene statutom ustanove.“ (član 98)

Zakon o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore (“Sl. list CG” br. 42/11 i 32/14) propisuje:

Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda. (član 41/1)

V MIŠLJENJE ZAŠTITNIKA

Na osnovu sprovedenog ispitnog postupka Zaštitnik je konstatovao da je u konkretnom slučaju OŠ “Dragiša Ivanović” preduzimala određene radnje i mjere u skladu sa nacionalnim propisima i preporučenim standardima u oblasti obrazovanja, ali da nije u potpunosti posvetila pažnju radu na razriješenju eventualnog konflikta u odnosu na konkretnu situaciju.

Naime, suština inicijalnog obraćanja roditelja je u odbijanju zahtjeva za promijenu odjeljenja učenice W2 XZ koja je, prema navodima roditelja, početkom školske 2023/2024 godine od strane razrednog starješine ponižena pred cijelim odjeljenjem. Iz tog razloga se majka učenice obratila upravi škole upoznavši ih o neprijatnom i nepedagoškom ophođenju nastavnice/razrednog starješine prema učenici XZ i tom prilikom zataražila promjenu odjeljenja. Uprava škole je obavila razgovor sa razrednim starješinom odjeljenja W2, na osnovu čega je zaključeno da nastavnica nije svojim ophođenjem povrijedila svoju pedagošku obavezu, te ni prava učenice. Sa učenicom je pedagog obavio razgovor nakon kojeg je zaključeno da ne treba mijenjati odjeljenje i okruženje, a da učenica može dolaziti na individualne razgovore kod pedagoga, kako bi se prevazišla sporna situacija.

Imajući u vidu rezultate ispitnog postupka Zaštitnik primjećuje da škola, iako je tehnički sprovedla određene korake, nije dovoljno pažnje posvetila samom događaju, niti se posebno bavila uzrocima zbog kojih je došlo do određenog nerazumijevanja između učenice i nastavnice. Takođe se primjećuje da nisu sprovedene aktivnosti kao što su sprovođenje upitnika među učenicima ili neka radionica sa samim odjeljenjem, kako bi se provjerila atmosfera među učenicima u odnosu na sporni događaj i uopšte. Zaštitnik smatra da je trebalo uložiti napor više kako bi se provjerilo da li je potreba učenice da promijeni odjeljenje u W razredu opravdana, jer je jasno da se djeca u tom periodu nerado razdvajaju od drugova/drugarica iz odjeljenja. Uz dobru vjeru da se prosvjetna radnica držala okvira pedagoške struke i zakonskih obaveza da ničim ne povrijedi, ponizi i/ili uvrijedi učenika ne možemo ignorisati subjektivni osjećaj učenice i Zaštitnik smatra da je ova situacija zahtijevala veće angažovanje škole i posebno psihološko/pedagoške službe.

Osim toga, interesantno je da je škola predložila individualne razgovore sa učenicom od strane pedagoga, a da se ne pominje eventualni rad i/ili podrška nastavnicu u odnosu na istu situaciju. Zaštitnik je mišljenja da psihološko/pedagoška služba treba da pruža podršku i prosvjetnim radnicima, posebno u situaciji kada postoji eventualni konflikt na relaciji nastavnik-učenik kako bi se situacija racionalnije i svrsishodnije prevazišla na dobrobit obje strane.

Nacionalno zakonodavstvo, kao i Konvencija UN o pravima djeteta, obavezuju državu da obezbijedi najviši standard u obrazovnom sistemu, poštujući individualne potrebe učenika. Stoga smo mišljenja da je neophodno intezivno raditi kako sa učenicima, tako i sa nastavnim kadrom u cilju edukacije o različitim oblicima neprihvatljivog ponašanja, problema u komunikaciji, nenasilnoj komunikaciji i štetnosti posledica koje ono ostavlja na pojedinca, posebno na dijete. Pedagoško psihološka služba mora u svakom pojedinačnom slučaju sprovesti programe kako sa učenicima tako i sa prosvjetnim radnicima u cilju otklanjanja posledica promjene ponašanja i u zavisnosti od konkretnog slučaja uključiti druge službe u cilju pružanja pomoći djetetu i/ili nastavnom kadru. S tim u vezi, Zaštitnik ukazuje obrazovnoj ustanovi da u budućem radu posveti dodatnu pažnju na ponašanje učenika, ali i odnosa prosvjetnih radnika prema djeci i pravovremeno djeluje na sprečavanje neprihvatljivog ponašanja koristeći sve raspoložive kapacitete.

Imajući u vidu navedeno a u cilju ostvarivanja najboljih interesa djeteta/djece i ispunjenja svrhe i ciljeva obrazovanja, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore

P r e p o r u č u j e

OŠ“Dragiša Ivanović“

- Da bez odlaganja, preduzme radnje i mjere u cilju pružanja individualne pomoći učenicima XZ u cilju prevazilaženja eventualnih problema;
- Da psihološko pedagoška služba u saradnji sa razrednim starješinama kontinuirano sprovedi radionice sa učenicima OŠ“Dragiša Ivanović“ o važnosti nenasilne komunikacije sa osvrtom na prepoznavanje različitih oblika nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja;
- Da psihološko pedagoška služba obezbijedi osnovne informacije i stručnu podršku i pomoć zaposlenim u školi u prepoznavanju nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja učenika i aktivnostima koje se u slučaju sumnje i saznanja o tome preduzimaju;
- Da u svim budućim slučajevima saznanja ili prijavljivanja neprihvatljivog postupanja prema učeniku od strane bilo kog lica kao i u slučajevima vršnjačkog nasilja, bez odlaganja, preduzme radnje i mjere u cilju ispitivanja uzroka i otklanjanja posledica takvog postupanja u skladu sa važećim propisima;
- Da unaprijedi saradnju sa roditeljima njegujući partnerski odnos;

OŠ“Dragiša Ivanović“ je dužna da, po isteku roka od 60 dana od dana prijema preporuke, dostavi izvještaj Zaštitniku ljudskih prava i sloboda o preduzetim radnjama i mjerama na izvršenju ove preporuke.

ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA
Snežana Mijušković

Dostavljeno:

- OŠ „Dragiša Ivanović“ Podgorica
- Podnosiocu pritužbe

a/a